



UNIUNEA EUROPEANĂ



Fondul Social European
POSDRU 2007-2013



Instrumente Structurale
2007-2013



MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU



ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

Raport științific de cercetare doctorală

Tutore îndrumător:

PROF.UNIV.DR. WILHELM DANCA

Doctorand:

SESERMAN ALIN

București 2015



UNIUNEA EUROPEANĂ



Fondul Social European
POSDRU 2007-2013



Instrumente Structurale
2007-2013



MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU



ACADEMIA ROMÂNĂ

ȚĂRĂNISMUL

Tutore îndrumător:

PROF.UNIV.DR. WILHELM DANCA

Doctorand:

SESERMAN ALIN

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

Introducere	4
1.Primele mișcări politice, premise în apariția țărănismului	6
Cap.2. Apariția și formarea Partidului Țărănesc	9
2.1. Etapele formării partidului	9
2.2. Primele idei și principii țărăniste	11
3. Evoluția doctrinei	14
3.1. Partidul de clasă	14
3.2. Democrația rurală în viziunea țărăniștilor	20
4. Tezele de bază țărăniste	25
4.1.Mica gospodărie țărănească	25
4.2.Statul național-țărănesc	27
5. Țărănismul în viziunea lui Ion Mihalache	33
Concluzii	36

Rezumat Țărănismul

Apariția țărănismului în România a fost un fenomen natural pe fondul frământărilor politice și sociale de la sfârșitul Primului Război Mondial. Anul 1918 aduce în prim planul politicii românești o serie de partide noi, majoritatea regionale, fără a avea la bază ideologii conturate. Mișcările țărănești care au precedat apariția Partidului Țărănesc s-au dezvoltat timp de câteva decenii și au pregătit terenul pentru afirmarea politică a unui partid care să le reprezinte interesele. Cele două formațiuni politice, conservatoare și liberale, care au guvernat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, nu au reușit să decît într-o mică măsură să rezolve problemele țăranilor care formau majoritatea covârșitoare a populației țării. Țărănimea nu participa la procesul electoral astfel că reprezentanții conservatorilor și ai liberalilor erau preocupați de menținerea unei influențe politice prin sprijinirea claselor avute, cu drept de vot. Instabilitatea politică, sciziunile interne, nerezolvarea problemelor țăranilor, adoptarea votului universal au schimbat raporturile politice, au dus la apariția mai multor partide care s-au format și s-au adaptat din mers, unele dintre ele influențând decisiv evoluția societății românești pe întreaga perioadă interbelică.

Țărănismul a evoluat treptat sub influența a două curente din două regiuni ale țării. Partidul Național Român era reprezentantul transilvănenilor fiind rezultatul luptei românilor transilvăneni împotriva guvernelor austro-ungare de după 1867 și până la 1918. Liderii acestui partid s-au afirmat în acest proces de recăștigare a drepturilor politice, iar ulterior de afirmare a independenței față de autoritățile maghiare. În același timp, în vechiul regat, mișcările țărănești îmbracă forme politice de manifestare, iar după câteva încercări nereușite de încheiere a unui partid al țăranilor, la 1918 este înființat Partidul Țărănesc care își fixează ca obiectiv politic major sprijinirea clasei țărănești.

Sămănătorismul și poporanismul au fost principalele curente care au avut o influență directă asupra țărănismului în special prin viziunea tradiționalistă asupra evoluției societății. În dezbaterile privind formulele de dezvoltare potrivite societății noastre, mare parte din gânditorii vremii optau pentru conservarea structurilor românești, fiind convinși că doar dezvoltarea naturală, treptată a instituțiilor poate susține în timp o dezvoltare normală. Sigur că realitățile de după 1848 nu au fost la fel cu cele de la începutul secolului al XX-lea, care la rândul lor au fost diferite în perioada interbelică. Cu toate acestea multe din ideile junimiștilor, ale sămănătoriștilor și mai ales cele poporaniste au fost păstrate și adaptate din perspectiva politică. Modernizarea țării, industrializarea, aveau să se realizeze pe fondul

acestor dezbateri. Ideile sămănătoriste și poporaniste s-au construit în principal în jurul conceptului de unicitate al poporului român, a civilizației rurale și al specificului național. Aici identificăm și locul de întâlnire cu țărănismul, care susținea menținerea unor structuri necapitaliste, a economiei agrare familiale. Poporanismul și ulterior țărănismul au susținut că, pentru ca societatea să evolueze, trebuiau rezolvate cu prioritate democratizarea vieții publice și problema țărănească.

Partidul Țărănesc s-a format în ambianța revoluționară a anului 1918 având ca principal scop sprijinirea concretă a țărănimii prin implicarea politică a acesteia. Ion Mihalache, întemeietorul partidului și-a construit platforma politică printr-o atitudine radicală față de liberali și conservatori despre care spunea că nu reprezintă concret țărănimea ci doar protejează burghezia și moșierimea. Populația românească era în proporție de 80% situată în mediul rural, majoritatea fiind compusă din țărani, astfel că ideile țărăniste au avut câmp larg de manifestare, mai ales că țăranii așteptau împrumutarea cu pământ, aceasta fiind o dorință de veacuri. Partidul Țărănesc se afirmă repede pe scena politică românească beneficiind de schimbarea radicală în procesul electoral prin introducerea votului universal. Alegerile din 1919 reprezintă un succes electoral atât pentru Partidul Național Român care se clasează pe primul loc în opțiunile alegătorilor cât și pentru Partidul Țărănesc care obține un număr important de parlamentari. De altfel cele două partide alături de celelalte partide regionale vor forma prima alianță care va conduce România în primele luni de la alegerea primului parlament al României întregite. Primele alegeri pe baza votului universal dau legitimitate partidului, iar în scurt timp reprezentanții acestuia vor dezbate legile agrare, rezultatul fiind împrumutarea cu pământ a peste două milioane de țărani. În același timp Partidul Național Român își începea o nouă etapă politică având o bună experiență politică acumulată de liderii transilvăneni în timpul luptei cu autoritățile ungare. *Naționalii* beneficiau de prestigiu prin acțiunea pe care au dezvoltat-o o lungă perioadă de timp, ei fiind actorii principali ai Marii Uniri de la 1918. Primele acțiuni politice ale acestora au fost popularizarea ideilor lor pe întreg teritoriul României și încheierea unor parteneriate politice care să contrabalanseze acțiunea și dimensiunea Partidului Național Liberal care domina politica românească. În absența unei doctrine politice, liderii transilvăneni au promovat câteva idei și principii care vor fi esența concepției lor politice și care vor fi substanța reconstrucției partidului după 1989. Ideea națională, ideea democratică și dreptatea socială au fost baza filosofiei politice a acestora, care și-au dezvoltat o viziune coerentă asupra societății românești. Sigur că pe lângă principiile de bază ei au formulat propuneri concrete privind reforma agrară, problema minorităților, dreptul de vot acordat femeilor, reforma școlară. La

10 octombrie 1926 cele două partide fuzionează și formează cel mai mare partid politic din România cu reprezentare în toate județele. Doi ani mai târziu, după câștigarea alegerilor din 1928, partidul va prelua guvernarea țării după o îndelungată campanie opoziționistă și pe fondul mării crize economice mondiale care va afecta țara pe o lungă perioadă de timp. Rezultatele guvernării nu i-au mulțumit nici pe liderii acestui partid care nu au reușit implementarea programului pe care și l-au elaborat, fiind sub presiunea luării unor decizii care să salveze sau să diminueze din pierderile pe care țara le-a înregistrat în urma crizei economice. Criza a afectat cel mai mult țărănimea care nu putea să-și valorifice produsele, cu toate că prețurile agricole înregistrau cea mai mare cădere. Țărăniștii au aplicat o serie de reforme în toate domeniile, au deschis porțile investitorilor străini și au reorganizat sau au înființat instituții cum ar fi poliția, jandarmeria, școala. Au dezvoltat telefonia, sistemul de creditare în agricultură, au modernizat și construit o rețea de drumuri. Toate într-un timp foarte scurt însă nivelul de trai al oamenilor și în special al țăranilor nu s-a îmbunătățit. Cu toate acestea la sfârșitul guvernărilor partidul s-a menținut în preferințele alegătorilor până la momentul interzicerii activității partidelor în urma decretului regal din martie 1938.

Mare parte din gândirea țărăniștilor exprimată prin teoreticienii partidului este reflectată în analiza și viziunea lor asupra agriculturii și industriei. Deși în multe analize apare ideea că ei ar fi susținut agricultura în dauna industriei este doar parțial adevărat. Ei susțineau într-adevăr un anumit tip de agricultură, care nu era capitalistă, neindustrializată. Însă în privința industriei țărăniștii au inițiat *politica porților deschise* tocmai pentru a permite investitorilor să-și plaseze capitalul în România, iar această politică viza sectorul industrial în primul rând. Este știut faptul că țărăniștii mizau pe agricultură, liderii partidului fiind convinși că doar agricultura tradițională va fi motorul economic al țării și în felul acesta se rezolvau și problemele țăranilor care formau majoritatea populației. Legea agrară din 1921 a avut un caracter social și a satisfăcut dorința strămoșească a țărănimii de a fi împroprietărită cu pământ, având efecte atât pozitive și negative economice, însă nu a produs o ameliorare a vieții de zi cu zi a țăranilor. Criza economică declanșată în momentul venirii la guvernare a țărăniștilor s-a repercutat în special la sate fiindcă efectele cele mai dezastruoase au fost la produsele agricole unde s-a înregistrat cea mai accentuată cădere a prețurilor. Mica gospodărie țărănească, considerată de țărăniști temeliea agriculturii românești s-a dovedit inefficientă și vulnerabilă în fața fenomenelor economice. A doua teză de bază a partidului se referă la susținerea unui sistem de cooperare a agricultorilor pentru un acces mai facil la credite agricole, pentru o mai bună desfacere a producției agricole și pentru realizarea de culturi întinse în obținerea de rezultate mai bune din punct de vedere economic. Ideea nu va fi

implementată deși micile gospodării risipite prin parcelări nu puteau supraviețui. Nici sistemul cooperatist nici mica gospodărie nu au putut fi aduse la un nivel de eficiență din motive obiective, în primul rând care țineau de structura demografică a țării, de o etapizare a implementării pe mai mulți ani cu susținere guvernamentală neîntreruptă. Era nevoie de acces la capitalul necesar investițiilor, lucru pe care România nu-l putea oferi la un nivel satisfăcător; era nevoie și de o piață de desfacere care nu se putea crea decât într-o perioadă îndelungată de timp. Așa cum am menționat, în privința industriei țărăniștii au susținut *politica porților deschise*, astfel că investitorii străini au putut să-și plaseze capitalul în România dând un impuls economiei aflată într-un stadiu înapoiat în comparației cu majoritatea statelor europene. După protecționismul vamal practicat de liberali, economia românească s-a deschis, a devenit mai competitivă iar produsele au fost mai ieftine și mai de calitate. Sigur că în prima fază întreprinderile românești au înregistrat un regres și de asemenea o serie de mici industrii casnice nu au mai avut rentabilitate, piața fiind acoperită de produse ieftine din import. Deși au fost acuzați că se opun industrializării, de fapt țărăniștii au susținut industria concret. Spre finalul anilor treizeci ei erau pentru dirijism economic, fiind convinși că o parte a industriei românești, resursele naturale sau industria petrolului, a lemnului trebuiau să fie în administrarea statului. Ei susțineau că acestea trebuie să fie sub controlul statului, să fie exploatate de stat.

Țărănismul s-a dezvoltat ca un curent situat între liberalism și socialism, încercând să fie o a treia cale din perspectivă politică. Ei și-au articulat o concepție proprie fiind apărătorii libertăților fundamentale ale individului, ale democrației și totodată susținând principiile solidarității sociale și ale subsidiarității. Au susținut libertățile individuale și principiile democratice fără rezerve având ca pivot politico-electoral pe liderul Iuliu Maniu recunoscut pentru intransigența ideilor și a acțiunii politice. Amprenta luptei duse de reprezentanții transilvănenilor înainte de 1918 a rămas vie atât în perioada interbelică cât și după 1989. Cele două partide, deși diferite prin abordare și prin istoria lor, au reușit să creeze un mare partid, atrăgând mari personalități ale vieții publice care au construit și au modelat o doctrină bazată și desprinsă din realitățile românești. Una din tezele cele mai discutate în interiorul dar și în exteriorul partidului a fost teza statului țărănesc. Statul țărănesc în viziunea partidului presupunea implementarea unei noi ordini statale, o organizare în jurul familiilor de țărani prin intervenția statului. Era o antiteză la orânduirea liberal-burgheză, la statul socialist în care rolul dominant în viața publică trebuia să fie țărănimea, fiindcă România era o țară formată în majoritatea ei din țărani, prin urmare reprezentarea politică trebuia să fie în raport cu însemnătatea și numărul acestora în societate. Teza cred că era concepută greșit în sensul

că țărăniștii au dat impresia că doresc crearea unui sistem autoritar, când de fapt ei urmăreau cu prioritate rezolvarea problemelor de la sate. Sigur că analizând momentul în care a fost dezbătută teza statului țăranesc putem spune că ei mai degrabă doreau să sublinieze faptul că liberalismul nu mai este o soluție nici economică, nici politică, iar socialismul și curentele totalitare care au împânzit Europa și care își făceau loc în societatea românească de asemenea trebuiau contracarate. Sigur că evenimentele au luat o turnură neașteptată, în 1938 activitatea partidelor politice a fost interzisă după care a început Al Doilea Război Mondial iar în cele din urmă România a mers pe calea dictaturii comuniste.

Cuvinte cheie: țăranismul, democrație, partide, creștin, agricultură

The Peasantry

The advent of Peasantry in Romania was a natural phenomenon amid political and social turmoil of the end of World War I. The year of 1918 brings to the fore of Romanian politics a number of new parties, mostly regional, without being founded on defined ideologies. Peasants' movements that preceded the emergence of the Peasants' Party have developed for decades and prepared the ground for the political assertion of a party to represent their interests. The two political parties, namely the conservative and liberal party, who governed in the second half of the nineteenth century, any the less succeeded in solving problems of the peasants who represented the overwhelming majority of the country's population. The peasantry did not participate in the electoral process so that representatives of conservatives and liberals were concerned about maintaining political influence by supporting rich classes, who had the right to vote. Political instability, internal factions, unresolved issues regarding the peasants, the adoption of universal suffrage, changed political relations, leading to the formation of several parties which were formed and adapted under way, some of them having a decisive influence on the evolution of the Romanian society throughout the whole interwar period.

Peasantry gradually evolved under the influence of two trends from two regions of the country. The Romanian National Party was the representative of the Transylvanian people, being the result of the struggle of Romanian Transylvanian people against Austro-Hungarian governments after 1867 and until 1918. The leaders of this party distinguished themselves in the process of regaining political rights, and subsequently in the assertion of independence from the Hungarian authorities. Meanwhile, in the old kingdom, peasants' movements take the form of political expression, and after several unsuccessful attempts of building-up of a party of peasants, the Peasants' Party is founded in 1918, whose political objectives were supporting the peasants' class.

Samanatorism and Poporanism were the main trends that have had a direct influence on Peasantry, especially by means of the traditional view on the evolution of society. In the debate on developing formulas suited to our society, much of the thinkers of the age, opted for preserving Romanian structures, convinced that only the natural, gradual development of institutions could support a normal development over time. Certainly that, realities after 1848

were not the same as those of the early twentieth century, which in turn were different from those from the interwar period. However, many of the ideas of Junimism, Samanatorism and especially those belonging to Poporanism, were preserved and adapted from the political perspective too. The country's modernization, industrialization, was going to be carried out on the substance of these debates. Ideas belonging to Samanatorism and Poporanism were built primarily around the concept of uniqueness of the Romanian people, of the rural civilization and of national character. Here we identify a meeting place with Peasantrism, who claimed perpetuation of a non-capitalist structure, of a family agrarian economy. Poporanism and later Peasantrism argued that, for society to evolve, democratization of public life and peasants' problem had to be prevalently solved.

The Peasants' Party was formed in the revolutionary atmosphere of 1918, aimed mainly at the concrete supporting of the peasantry through its political involvement. Ion Mihalache, the party founder, built his political platform through a radical attitude toward liberals and conservatives about whom, he was saying that they do not concretely represent the peasantry, but only protect the bourgeoisie and landowners. Romanian population was 80% located in rural areas, mostly composed of peasants, so that Peasantrism ideas had wide field of expression, especially because the peasants were waiting for assignment of land, which was a stated desire for centuries. The Peasants' Party quickly asserts on the Romanian political scene, benefitting from a radical change in the electoral process through the introduction of universal suffrage. The elections of 1919 are an electoral success for both the Romanian National Party which ranks first in options for voters and for the Peasants' Party, which gets a significant number of members of Parliament. Moreover, the two parties along with other regional parties will form the first alliance that will govern Romania in the first months from the election of the first parliament of the unified Romania. The first elections based on universal suffrage give legitimacy to the party, and soon after its representatives discuss agrarian laws, the result being the assignment of land of over two million peasants. Meanwhile the Romanian National Party began a new stage in its politics, having a good political experience resulted from the relationships developed by the Transylvanian leaders with the Hungarian authorities. Nationals enjoyed prestige by the action they have developed for a long time and being as well the main actors of the Great Union of 1918. Their first political actions were popularizing their ideas throughout Romania's territory and concluding political partnerships to counterbalance the action and size of the Liberal National Party that dominated Romanian politics. In the absence of a political doctrine, the Transylvanian leaders promoted some ideas and principles that will be the essence of their political conception and

the substance of the party reconstruction after 1989. The national idea, the idea of democracy and social justice were the basis of their political philosophy, which developed a vision of Romanian society. Sure that in addition to the basic principles they formulated concrete proposals on land reform, the question of minorities, the right to vote for women, school reform. On 10th of October 1926 the two parties merged and formed the largest political party in Romania with representation in all counties. Two years later, after winning the elections in 1928, the party will take over the country's government after a long remonstrant campaign and on the substance of the global economic crisis, which will affect the country for a long time. The results of the governance didn't satisfy the leaders of this party who failed the implementation of the program which they developed, being under the pressure of taking some decisions to save or reduce the losses the country had made as a result of the economic crisis. The crisis mostly affected the peasants who could not sell their products, although agricultural prices recorded the biggest fall. Peasantry followers implemented a series of reforms in all areas, opened the door for foreign investors and reorganized or established institutions such as the police, the gendarmerie, schools. They developed the telephony system, the lending system in agriculture, modernized and built a network of roads. All in a very short time but the standard of living of the people and especially of peasants had not improved. However, at the end of the Party's governance, the party remained in the voter preferences until the ban of parties activities following the Royal Decree of March 1938.

Much of the thinking of Peasantry expressed by the Party's theorists is reflected in the analysis and in their vision on agriculture and industry. Although in many analyses appears the idea that Peasantry followers would have supported agriculture in prejudice of industry is only partially true. They supported only a certain type of agriculture, which was not capitalist, not industrialized. But regarding industry, the Peasantry followers started the open door politics in order to allow investors to place their capital in Romania, and this politics primarily targeted the industrial sector. It is known that Peasantry followers staked on agriculture, however, party leaders being convinced that only traditional agriculture would be the economic engine of the country and thus solving the problems of the peasants, who formed the majority. The Land Law of 1921 had a social purpose and met the ancestral desire of the peasantry to be granted land, with positive and negative economic effects, but it didn't produce an improvement in the daily life of peasants. The economic crisis triggered at the coming to power of the Peasantry followers was felt especially in villages because the most disastrous effects were on the agricultural products which recorded the most accentuated fall in prices. The small peasant household, considered by the Peasantry followers as the

foundation of the Romanian agriculture, has proven itself inefficient and vulnerable before of economic phenomena. The second fundamental thesis of the party refers to the supporting of a cooperative system for farmers for better access to agricultural credit, better outlets for agricultural production and development of large crops in obtaining the best economic results. The idea will not be implemented although small households scattered by land assignment could not survive. Neither the cooperative system nor the small household could be brought to a level of efficiency due to objective reasons that held primarily to the demographic structure of the country, to a gradual implementation over several years of uninterrupted government support. They needed access to capital necessary to investments, that Romania could not provide at a satisfactory level; it was also a need for an outlet, which could only be created over a long period of time. As I mentioned, regarding industry the Peasantry followers supported the open door politics so that foreign investors could place their capital in Romania, giving an impulse to economy that was at a backward level in comparison to most European countries. After the customs protectionism practiced by the Liberals, Romanian economy opened itself and become more competitive and the products became cheaper and high-grade. Certainly, in the first phase, Romanian companies registered a decline and also a small number of domestic industries did not have profitability, the market being covered by cheap imported products. Although being accused of opposing industrialization, the Peasantry followers actually supported industry in a concrete way. Towards the end of the thirties, they pleaded for economic interventionism, being convinced that a part of the Romanian industry, natural resources or the oil industry, the wood industry must be managed by the state. They argued that they should be under state control, to be exploited by the state.

Peasantry developed as a trend located between liberalism and socialism, trying to be a third way from a political perspective. They articulated their own conception being the defenders of individual freedoms, of democracy while supporting the principles of social solidarity and subsidiarity. It supported individual freedoms and democratic principles unreservedly having the leader Iuliu Maniu as political-electoral hinge, recognized for his uncompromising ideas and political action. The footprint of the struggle born by the Transylvanian representatives before 1918 remained alive both in the interwar period and after 1989. The two parties, though different in approach and through their history, have managed to achieve a great party that managed to attract public personalities who built and shaped a doctrine based and drawn from the Romanian realities. One of the most discussed thesis inside and outside the party was the peasants' state doctrine. The Peasants' state in the

party's vision involved the implementation of a new state order, organization around peasant families through state intervention. It was an antithesis to liberal-bourgeois ordering, to the socialist state, in which the dominant role in public life to be the peasantry, because Romania was a country made up in its majority of peasants, therefore political representation should be relative to their importance and number in society. I think the thesis was poorly designed in that it gave the impression that the Peasantry followers wanted to create an authoritarian system, when in fact they primarily aimed to solve problems in the villages. Surely that analyzing the time the peasants' state thesis was debated, we can say that they rather wanted to emphasize that liberalism was no longer a solution nor economic, nor political, and socialism and the totalitarian trends which outspread throughout Europe and which were making their way in Romanian society also needed to be counter-balanced. Surely events took an unexpected turn, in 1938 political parties being banned, after which the Second World War began and finally Romania went on the way of dictatorship.

Key words: peasantry, democracy, parties, christian, agriculture

DECLARAȚIE

Subsemnatul/a Seserman Sorin-Alin, posesor/posesoare al CI seria XB nr 360964, eliberat/ă de SCLEP Bistrița., la data de 28.03.2012, CNP .1731117060020, în calitate de doctorand, beneficiar de bursă doctorală acordată în cadrul *Proiectului „Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate” POSDRU/159/1.5/S/136077* cofinanțat din Fondul Social European,

Declar prin prezenta, pe propria răspundere, că raportul științific de cercetare doctorală cu titlul „**Țărănismul**” (*titlul complet, același cu cel înscris în contractul de bursă doctorală*) este scris de mine, respectă standardele de calitate și etică profesională și că originalitatea conținutului este asigurată, conform art.170-172 din Legea educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, declar că lucrarea a fost elaborată pe baza cercetărilor proprii și pe baza unor informații obținute din surse care au fost citate și indicate în text, figuri, tabele și bibliografie, conform normelor de citare a surselor și cu respectarea legislației în vigoare privind drepturile de autor.

Menționez că cercetarea doctorală nu a mai fost prezentată sub această formă vreunei instituții de învățământ superior din țară/străinătate sau în cadrul altui proiect și nici nu am primit nicio altă finanțare din alte surse, din țară sau din fonduri europene, pentru realizarea acestuia.

Dau prezenta declarație cunoscând prevederile din Codul penal privind falsul în declarații.

Data:30.08.2015

Doctorand, Seserman Sorin-Alin

